

ДИТЯЧИЙ ХОРОВИЙ КОЛЕКТИВ “CANTUS” ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ І ЙОГО РЕПЕРТУАРНО-КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА

УДК 78.087.681(477.83)

Степан Салій, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування
Інституту музичного мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ДИТЯЧИЙ ХОРОВИЙ КОЛЕКТИВ “CANTUS” ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ І ЙОГО РЕПЕРТУАРНО-КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА

У статті розглядається історія створення дитячого хорового колективу “Cantus” Трускавецької дитячої школи мистецтв. Проведено аналіз концертно-виконавських програм та виступів.

Ключові слова: дитячий колектив, дитячий хор, репертуар, конкурс, концертний виступ, школа мистецтв, концертно-виконавські програми.

Літ. 4.

Степан Салий, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования
Института музыкального искусства
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ДЕТСКИЙ ХОРОВОЙ КОЛЛЕКТИВ “CANTUS” ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ І ЙОГО РЕПЕРТУАРНО-КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА

В статье рассматривается история создания детского хорового коллектива “Cantus” Трускавецької дитячої школи мистецтв. Проведён анализ концертно-исполнительских программ и выступлений.

Ключевые слова: детский коллектив, детский хор, репертуар, конкурс, концертное выступление, школа искусств, концертно-исполнительские программы.

Stepan Saliy, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. of the
Methods of Musical Education and Conducting Department
Drohobych I. Franko State Pedagogical University

CHILDREN'S CHOIR “CANTUS” OF TRUSKAVETS CHILDREN'S ART SCHOOL AND THEIR REPERTOIRE AND CONCERT PRACTICE

The article discusses the history of the children's choir “Cantus” Truskavets children's art school. The analysis of the concert-performing programs and performances.

Keywords: children's group, children's choir, the repertoire, the competition, live performance, arts school, a concert-performing programs.

“А пісня – це душа. З усіх потреб потреба.
Лиш пісня в серці ширить межі неба.
На крилах сонця сяйво їй лиш.
Чим глибша пісня, тим ясніш душа.”
І. Франко поет, письменник, публіцист.

Актуальність нашого дослідження. Суспільна потреба духовного розвитку дітей актуалізує виключну здатність мистецького, зокрема музично-хорового, навчання допомогти кращому осмисленню світу молодою людиною і її місця в ньому, забезпечуючи при цьому духовний зв'язок різних поколінь і культур.

Об'єкт дослідження: історія створення та репертуарно-концертна творчість дитячого хорового колективу “Cantus” Трускавецької дитячої школи мистецтв ім. Р. Савицького.

Мета наукового дослідження. Дослідити та проаналізувати історію становлення і розвитку

дитячого хору “Cantus” старших класів Трускавецької дитячої школи мистецтв ім. Р. Савицького, а також їх концертно-виконавський репертуар.

Виклад основного матеріалу. Зростання інтересу до музичної культурної спадщини українського народу є домінуючою ознакою зацікавленості сучасного слухача. Сюди входить духовна, народна (фольклорна) та класична музика. Культурний розвиток будь-якого народу відбувається в процесі багатогранних взаємовідносин різних етнокультурних спільнот, коли історія постійно перехрещує і переплітає їх

ДИТЯЧИЙ ХОРОВИЙ КОЛЕКТИВ “CANTUS” ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ І ЙОГО РЕПЕРТУАРНО-КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА

долі та культурні впливи. Потреба збереження і культивування національного музичного мистецтва, в першу чергу хорового, особливо актуалізується в процесі розбудови суверенної державності.

У період оновлення соціально-економічного життя країни духовне виховання, пов'язане з розвитком культури в усьому багатстві її загальнолюдського і національного аспектів в цілому, впливає на розвиток естетичного виховання підростаючого покоління.

Саме такі **завдання** поставила перед собою молода, енергійна, талановита випускниця фортепіанного відділу Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського та Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Неоніла Кішкан.

Працюючи у Трускавецькій дитячій школі мистецтв, вона у 2003 році організувала дитячий хор з учнів старших класів школи і з великим ентузіазмом взялася до творчої роботи з дітьми. Разом з учасниками колективу вибрали його назву – “Cantus”, що означає з латинської “пісня”, прагнучи демонструвати високу культуру вокально-хорового виконавства – виразне, м'яке і тепле звукоутворення.

Загальновідомо, що вокально-хорова робота займає важливе місце в професійній діяльності керівника хорового колективу, тому природно, що до його диригентсько-хорової підготовки висуваються високі вимоги.

На думку В. Самаріна диригент хорувсім своїм умінням, талантом та інтуїцією формує таке звучання в хорі, яке має яскраво виражені риси музично-естетичного впливу: обережно складає різноманітні тембри людського голосу, виявляючи їх неповторні фарби, та, що особливо важливо, знаходить у тембровому звучанні підтвердження сутності музично-художнього образу твору” [4, 154].

Саме так підходить до хорової справи керівник хору “Cantus” Неоніла Кішкан. Вона постійно цікавиться новинками хорової літератури, які надходять у бібліотеку Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка та консультується при потребі у викладачів даного вузу.

Хоровий спів – найбільш масова форма активного залучення дітей до музичного мистецтва. Співати здатна кожна дитина, і спів є для неї природним і доступним засобом вираження естетичних потреб та почуттів.

Академік Анатолій Авдієвський говорить, що для того, щоб навчити дітей мистецтву, потрібно

“залучити їх до безпосередньої участі в творчості для повноцінного виховання музикою. Навіть, якщо діти не стануть у майбутньому професійними музикантами, виховання мистецтвом сприятиме формуванню гармонійно розвиненої особистості...” [2, 6] і продовжує: “Я, як хормейстер, маю можливість – справді унікальну – у контакті зі співаками будувати нову звукову форму навіть тих творів, котрі часто виконуються, бо бачу перед собою живих людей з повною гамою їхніх почуттів. І всіх їх потрібно злити ... в єдину художню цілісність, бо лише з нею можна втілити свої творчі задуми. І коли хор починає звучати як одна багатюща душа – я щасливий” [2, 81].

Розкриваючи складність диригентської підготовки, Б. Асаф'єв зазначив, що диригент повинен бути “теоретиком і регентом, а також музичним істориком й музичним етнографом, виконавцем, котрий володіє інструментом, щоб бути готовим спрямувати увагу в ту чи іншу сторону” [3, 65]. Це питання фрагментарно висвітлюється у публікаціях Е. Абдуліна [1] і А. Авдієвського.

Всебічність музичного виховання виступає як один з ефективних шляхів морального забезпечення формування особистості дитини, активізації її розумової діяльності, підвищення життєвого тону. Вплив хорової музики об'єднує дітей в єдиному переживанні, стає засобом спілкування між ними.

Музичний досвід дітей ще дуже малий, але він може бути різноманітним. Майже всі види музичної діяльності, і хорової в першу чергу, в самих первинних засадах доступні дітям і правильна постановка виховання забезпечить різнобічність їх музичного та загального розвитку. Через виховання естетичного ставлення до навколишнього життя, через розвиток здібностей дитина емоційно співпереживає. Саме через світ почуттів і думок, виражених у хорових творах, підліток входить в музичний і сценічний образ. Вплив хорової музики спонукає дитину до “чудової здатності радіти за інших, переживати за чужу долю, як за свою” [1, 46 – 48].

Спілкуючись з музикою, молода особистість всебічно розвивається і вдосконалюється. Між музикою, яка звучить, і хористом встановлюється тісний гармонічний зв'язок. У процесі співу в дитини розвивається не тільки музичний слух, а й співочий голос, а, отже, і голосовий апарат.

В дитячому хоровому колективі “Cantus” художній керівник часто використовує сценічні рухи до того чи іншого хорового твору. Це залежить від ритмічної структури твору, що

ДИТЯЧИЙ ХОРОВИЙ КОЛЕКТИВ “CANTUS” ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ І ЙОГО РЕПЕРТУАРНО-КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА

виконується. Музично-ритмічні рухи спонукають виконавців до правильної постави корпусу, координації рухів, їх гнучкості та пластичності.

В процесі вивчення музичних творів керівник хору доносить до учнів розуміння змісту музичного твору, скеровує свої зусилля на те, щоб діти зрозуміли мову музики, її інтонаційно-ритмічні засоби, логіку розвитку і стильові особливості, самі засвоїли метод такого пізнання, набули вміння втілювати одержані знання в життя.

Завданням диригента-педагога є розвиток емоційного відгуку хористів на музику, вміння усвідомити її неповторність і унікальність, переживши свою причетність до всього у світі через розуміння та інтерпретацію хорового полотна.

Інтерпретація хорових творів вимагає від керівника певного рівня сформованості образотворчого мислення. Тому, працюючи з дітьми, Неоніла Несторівна велику увагу приділяє унісонному ансамблю, при якому утворюється цілковите і повне динамічне, темброве, метроритмічне та темпове злиття голосів. Заслугує похвали її робота над виробленням єдиної манери співу, тобто звукоутворення та розвитку гармонічного слуху. Адже при співі в хорі потрібно чути не лише свою хорову партію, а стрій цілого хору та ансамблю між партіями. Тому члени колективу дуже добре відчують характер і настрої музичного твору, співпереживають почуттєво, виявляють емоційне ставлення, розуміють музичний образ. Діти вслухаються, порівнюють, оцінюють найбільш яскраві і зрозумілі їм музичні явища. Все це вони передають слухачам, які також стають активними учасниками такого дійства, висловлюючи свої емоції аплодисментами.

Ще одним завданням, поставленим керівником перед маленькими хористами, є виховання в них професійних умінь і навичок співу в хорі, застосовуючи при цьому новітні методи роботи та дидактичні принципи, знання психофізіологічного процесу, який відбувається в організмі дитини під час співочої діяльності.

Вплив музики на різнобічний розвиток формування особистості дитини забезпечується завдяки тісному зв'язку естетичного виховання з моральним, розумовим та фізичним, а також особистим прикладом їх наставника – Неоніли Несторівни Кішкан.

Отже, ми бачимо, що при правильній організації роботи в дитячому хорі, завдяки систематичності та послідовності засвоєння музичного матеріалу, враховуючи вікові та

психологічні аспекти розвитку дітей в них виховуються різні види музичного слуху.

Репертуарно-концертна програма хорового колективу “Cantus” досить цікава, широка та різнобарвна. Слухаючи обробки українських народних пісень у його виконанні, робимо висновок, що керівник колективу є чудовим диригентом-хормейстером та інтерпретатором. Темброва і динамічна драматургія у нього завжди виходить на перший план у порівнянні з іншими засобами музичної виразності.

На основі такої фольклорної високохудожньої музики формується характер і смаки учасників хору.

Серед обробок українських народних пісень великим успіхом в колективі користуються такі твори: “Ягілочка” Ф. Колесси; “Якби мені черевики” Є. Козака; “Пливе човен” Н. Кішкан, а також колядки і щедрівки, які обробила для хору його керівник (“Бог ся рождає”, “Свята ніч”, “В Рождество Христове”, “Там, де місяць сходить”, “Щедрівка”, “Старий Рік минає”, “Свят Господь Бог наш” і ряд інших).

Концертні програми колективу “Cantus” завжди розпочинаються з духовної музики. Серед них: “Молитва за Україну” М. Лисенка, “Ми діти твої, Боже наш” А. Гуменного, а також переклади для дитячого хору “Під твою милість” та “Свят Господь Бог наш” Н. Кішкан.

Є в репертуарі також твори сучасних українських композиторів, а саме: Р. Сов'як “Я – Україна”, Т. Курчик “Гімн до приїзду Папи Римського в Україну”, К. Меладзе “Квітка душа”, Б. Фільц “Червона калино, чого в лузі гнешся”.

Репертуар хору багатий на твори зарубіжних композиторів-класиків. В їх числі можемо назвати “Свято хору” В. Глюка, “Хор бранців” з опери “Набукко” Дж. Верді, “Dignare” Г. Генделя, кантата “Landate Dominum” Ш. Гуно. Вагоме місце займають і твори сучасних зарубіжних композиторів, такі як “Gloria” Р. Емерсон, “Flying Free” Д. Басіг, “Pie Jesu” А. Вебера.

Знаменною подією для хорового колективу були зустрічі зі Заслуженою артисткою України Лесею Горовою. Так, 26 грудня 2006 року в м. Трускавці відбулась презентація альбому “Відчинилося життя”, куди увійшли такі твори: “Відчинилося життя”; “Музика звучить”; “Зима”; “Добрий вечір, люди”; “Іде, іде Бог на санях”.

25 березня 2013 року відбулась презентація нових пісень Л. Горової в Трускавці. В концерті прозвучали дитячі хорові композиції “Співають діти”, “Перепілонька”, “Сумувала весна та “Синьоока дівчино”.

Твори Л. Горової дарують дітям радість і

ДИТЯЧИЙ ХОРОВИЙ КОЛЕКТИВ “CANTUS” ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ І ЙОГО РЕПЕРТУАРНО-КОНЦЕРТНА ПРАКТИКА

задоволення, гармонічно впливають на формування дитини як особистості.

За період існування дитячий хоровий колектив “Cantus” досягнув великих успіхів, набув популярності не тільки в Трускавці, а й за його межами. Адже хор – активний учасник культурно-мистецьких заходів міста, обласних конкурсів, регіональних та міжнародних фестивалів.

Так, у травні 2006 року хор став лауреатом ІІ премії обласного конкурсу хорових колективів мистецьких шкіл у Львові.

У вересні 2007 року – володар “Гран-прі” ІІ Всеукраїнського фестивалю мистецтв “Кришталевий Трускавець”.

У травні 2011 року – лауреат І премії обласного конкурсу хорових колективів мистецьких шкіл у Стрию.

У травні 2013 року – дипломант міжнародного фестивалю дитячих хорових колективів “Ми діти твої, Україно” (м. Дрогобич).

В квітні 2014 року – почесний гість Всеукраїнського фестивалю “Кришталевий Трускавець”.

В цьому ж році хор став призером обласного конкурсу хорових колективів Львівщини.

17 травня 2015 року колектив взяв участь у золотому ювілейному концерті Трускавецької дитячої школи мистецтв.

7 червня 2015 року хор “Cantus” був учасником святкувань Днів Європи у Львові разом з такими відомими музикантами, як Олександр Божик та квартет “Тенорс Бельканто”.

Особливо необхідно виділити обласний конкурс хорових колективів серед учнів старших класів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, присвячений 200-літтю з дня народження Т.Г.Шевченка під назвою “Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...”.

Конкурс відбувся у 2 етапи: І тур (кущовий) – в Дрогобичі 29 квітня 2014 року і ІІ (заклучний) тур – 11 травня 2014 року у Львівській філармонії. На конкурсі були представлені 52 дитячих хорових колективи мистецьких навчальних закладів Львівської області, 18 з них змагалися у фіналі. Звання кращого дитячого хору області наші юні трускавчани розділили з учнями Львівської школи мистецтв №8.

За вимогами конкурсу обов’язковими були: твір Я. Степового в обробці Ю. Антківа на слова Т. Шевченка “Вітер в гаї не гуляє”, твір на слова Т. Шевченка і твір українського композитора. “Cantus” виконав два твори асаpella: “Вітер в гаї не гуляє” і “Встала весна” Ігоря Ковтуна, а третій твір – сучасну композицію Лесі Горової “Співають діти”. Виконання кожного з них принесло наснагу, допомогло наставнику віднайти ще один ключик до дитячих сердець з допомогою пісні, посіяло в душах дітей зерна любові, добра та відданості найпрекраснішому і вічному мистецтву – музиці.

Висновки. У статті нами зроблена спроба аналізу методичних засад роботи у дитячому хорі “Cantus” Трускавецької дитячої школи мистецтв під керівництвом Н. Кішкан. Він дає підстави стверджувати, що в цьому хоровому колективі створено особливу, унікальну методику, внаслідок використання якої досягнуто великих успіхів та визнання професійного рівня співу на основі відповідного розвитку музичних здібностей дітей.

Небагато є в Україні дитячих хорів такого рівня, бо, незважаючи на те, що на наших теренах хоровий спів відомий ще з часів Київської Русі, нині хорова культура втратила, на жаль, свій пріоритет, припинила серед багатоміттям музичних жанрів. І тільки неповторне місто Трускавець змогло виплекати таку перлину, як дитячий хоровий колектив “Cantus”. Він, немов життєдайна вода цього краю “Нафтуся”, лікує зранені душі вдячних слухачів.

1. Абдуллин Э.Б. *Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования* / Эдуард Борисович Абдуллин. – М.: Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.

2. Авдієвський А.Т. *Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження* / А.Т. Авдієвський // *Мистецтво у школі: Зб. ст. (упор. І.М. Гадалова)*. – К: УДПУ, 1996. – Вип. 1. – С. 80 – 83.

3. Асафьев Б.В. *О хоровом искусстве: Сб. статей* / Борис Владимирович Асафьев. – Л.: Музыка. 1980. – 212 с.

4. Осеннева М.С. *Методика работы с детским музыкальным коллективом: Учеб. пособие* / М.С. Осеннева, В.А. Самарин, Л.И. Уколова. – М.: Академия, 1999. – 224 с.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2015



“Народе мій, як добре те, Що ти у мене є на світі”.

*Ми́кола Ві́нграновський
український письменник-шістдесятник, поет*

